

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 เป็นบทบัญญัติที่ตราขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 (Convention on the Right of the Child 1989) โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็ก และเยาวชน เป็นสำคัญ การออกหมายจับ ผู้ต้องหาที่เป็นเด็กและเยาวชน พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 67 ได้บัญญัติให้นำหลักเกณฑ์ การออกหมายจับ ผู้ต้องหาที่เป็นเด็กและเยาวชน มาใช้หลักเกณฑ์เดียวกับผู้ต้องหาในคดีอาญาที่เป็นผู้ใหญ่ ตามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 66 โดยไม่คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ (The best interest of the child) โดยนำหลักเกณฑ์ เหตุในการออกหมายจับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 66 นำมาใช้กับ กรณีตาม มาตรา 67 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 โดยพิจารณาถึง 1. ความร้ายแรงของความผิดอาญา และ 2. หลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใด น่าจะได้กระทำความผิดอาญาและมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น ถือได้ว่าเป็นการนำหลักเกณฑ์ เหตุในการออกหมายจับ ผู้ต้องหาที่เป็นเด็ก และเยาวชน มาใช้กรณีเดียวกันกับผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นการไม่เหมาะสม ไม่ยุติธรรม และอาจเป็นผลเสียต่อตัวเด็กและเยาวชนมากกว่าผลดีที่จะได้รับ เนื่องจากการจับที่ไม่ชอบ การจับที่มีชอบมีผลต่อความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานหลัก Exclusion Rule ของสหรัฐอเมริกาได้กล่าวว่า การจับที่มีชอบด้วยกฎหมายจะส่งผลต่อพยานหลักฐานที่ได้มาในขณะที่จับกุมว่ากลายเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมายและจะนำพยานหลักฐานชนิดนั้นมาอ้างเป็นพยานไม่ได้ ซึ่งเป็นหลักการของต่างประเทศ แต่ตามหลักกฎหมายพยานหลักฐานของไทยไม่ได้เป็นไปตามหลักการดังกล่าว กฎหมายพยานหลักฐานของไทยใช้การขังนำหน้าพยาน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 วรรคแรกบัญญัติว่า “ให้ศาลใช้ดุลยพินิจขังนำหน้าพยานหลักฐานทั้งปวง จนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำความผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น”

ดังนั้นตามหลักพยานหลักฐานของไทยการจับที่มีขอบไม่ได้ส่งผลถึงขนาดว่าพยานหลักฐานที่ได้จากการจับเสียไป¹ แต่อาจจะมีน้ำหนักน้อยแต่สามารถนำไปใช้ในการพิจารณาประกอบพยานหลักฐานอย่างอื่นได้ และการจับที่ไม่ชอบไม่มีผลต่อพยานหลักฐานอื่นที่ไม่เกี่ยวกับพยานหลักฐานที่ได้มาในขณะที่จับกุมพยานหลักฐานอื่นก็ใช้อ้างเป็นพยานได้ มีการสั่งฟ้องคดีต่อไปได้ ศาลก็ดำเนินการพิจารณาคดีต่อไปได้ และการจับโดยไม่ชอบก็จะมีผลทำให้คนผู้นั้นต้องพ้นจากความผิด การดำเนินคดี การรวบรวมพยานหลักฐาน การส่งฟ้องศาล และการสืบพยานคงมีผลต่อไป ซึ่งหลักการดังกล่าวก็นำมาใช้กับผู้ต้องหาที่เป็นเด็กและเยาวชน ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ด้วย ส่งผลให้สถิติ เด็กและเยาวชน ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจและคุ้มครองเด็กทั่วประเทศ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เด็กและเยาวชน จึงไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิได้อย่างแท้จริง ไม่ได้รับการพัฒนาและปกป้องคุ้มครอง และมีผลกระทบกระเทือนต่อจิตใจของเด็กหรือเยาวชนอย่างรุนแรง เด็กอาจกลายเป็นอาชญากรที่ร้ายแรงได้ และเป็นการขัดต่อหลักสากล ซึ่งเป็นการสร้างตราบาปให้แก่เด็ก และเยาวชน แม้เด็กและเยาวชน แม้จะพ้นโทษมาแล้ว แต่ก็จะเป็นปมด้อยอยู่ในจิตใจของเด็ก และ เยาวชน ไปจนตลอดชีวิต ส่งผลให้เด็ก และเยาวชน ไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิได้อย่างแท้จริง ไม่ได้รับการพัฒนาและปกป้องคุ้มครอง ในปัจจุบันองค์กรศาลเพียงองค์กรเดียวเท่านั้น ที่มีอำนาจในการพิจารณาออกหมายจับของเจ้าหน้าที่ตำรวจ แต่เนื่องจากคำร้องขอออกหมายจับต่อศาลของเจ้าหน้าที่ตำรวจยังขาดการกลั่นกรองตรวจสอบจากองค์กรภายนอก เพื่อพิจารณาถึงความถูกต้องของพยานหลักฐานและความจำเป็นในการขอการออกหมายจับจากองค์กรภายนอก ส่งผลให้หมายจับผู้ต้องหา ในคดีผู้ใหญ่ ในอดีตที่ผ่านมาเกิดความผิดพลาด อยู่เป็นระยะๆ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย ยังขาดความน่าเชื่อถือ ในสายตาประชาคมโลก จึงไม่ควรที่จะนำหลักเกณฑ์เหตุในการออกหมายจับ ผู้ต้องหาที่เป็นเด็ก และเยาวชน มาใช้กรณีเดียวกันกับผู้ใหญ่

แม้ว่าพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 จะมีบทบัญญัติ “การตรวจสอบการจับ” เพื่อคุ้มครองเด็ก หรือเยาวชน ซึ่งต้องการว่ากระทำความผิด แต่การตรวจสอบการจับ ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 72 และมาตรา 73 เด็กหรือเยาวชนที่ถูกเจ้าพนักงานตำรวจจับกุมจะต้องได้รับการนำตัวมาที่ศาลเยาวชนและครอบครัวที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาภายใน 24 ชั่วโมง นับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน ผู้รับผิดชอบ โดยไม่รวมระยะเวลาในการเดินทางมายังศาล เพื่อให้ศาลทำการตรวจสอบการจับ

¹ จาก สิทธิทางวิธีพิจารณาคดีความอาญาตามรัฐธรรมนูญ (น. 52), โดย จิรนิติ หะวานนท์, 2543, กรุงเทพฯ: วิทยุชน.

เพื่อตรวจสอบว่าผู้ถูกจับนั้นเป็นบุคคลซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือไม่ หมายถึง เด็กหรือเยาวชนที่ถูกจับมานั้นใช่คนที่ต้องการจับจริงหรือไม่ หรือตรวจสอบว่าการจับนั้นเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ หมายถึง ผู้จับมีอำนาจที่จะจับหรือไม่ มีเหตุที่จะจับหรือไม่ โดยแยกว่าเป็นการจับเด็ก ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา 66 วรรคหนึ่ง กรณีเป็นเด็กจะจับได้ต่อเมื่อมีหมายจับ หรือคำสั่งของศาลให้จับ หรือเป็นการกระทำความผิดซึ่งหน้า หากกรณี เป็นจับกุมการจับกุมเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 66 วรรคสอง ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 78 บัญญัติว่า พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะจับผู้ใดโดยไม่มีหมายจับหรือคำสั่งของศาลนั้นไม่ได้ เว้นแต่เข้าข้อยกเว้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 78(1) (2) (3) และ (4) จึงสามารถจับเยาวชนได้โดยไม่มีหมายจับหรือคำสั่งศาล ซึ่งเจตนารมณ์ของกฎหมาย ที่กำหนดให้ต้องมีการตรวจสอบการจับ เพื่อตรวจสอบ ว่ามีการส่งตัวเด็กหรือเยาวชนศาลภายในเวลา 24 ชั่วโมง หรือเป็นเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือไม่ และการจับและการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ เช่น ได้แจ้งบิดามารดาหรือผู้ปกครองหรือไม่ ใช้เครื่องพันธนาการ ในกรณีที่ถูกกฎหมายไม่อนุญาตหรือไม่ เป็นต้น ถ้าการจับเป็นไปโดยมิชอบด้วยกฎหมายให้ศาลปล่อยตัวไป แม้ว่าการตรวจสอบการจับ ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 73 จะมีประโยชน์ต่อกระบวนการสอบสวนของเจ้าพนักงานตำรวจ หรือการสอบข้อเท็จจริงของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัว อยู่บ้างก็ตาม เช่น ช่วยแก้ไขเยียวยาปัญหาและพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด เป็นการพิทักษ์สิทธิเด็ก และเยาวชนในเบื้องต้นว่าจะไม่ถูกจับผิดคน การจับกุม และปฏิบัติของเจ้าพนักงานต้องเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย และเป็นการสร้างความเข้าใจแก่บิดามารดา หรือผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนหลังจากถูกจับมาแทบจะในทันที ทำให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองสามารถเข้าไปดูแลบุตรหลานหรือบุคคลที่อยู่ในความปกครองของตนได้อย่างรวดเร็ว

แต่กระบวนการตรวจสอบการจับ ดังกล่าวยังมีข้อบกพร่องในการนำมาใช้ในทางปฏิบัติอยู่บางประการ เช่น ปัญหาในการปฏิบัติงานของตำรวจในคดีที่เกี่ยวข้องกับคดีของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ได้แก่ การขาดความรอบคอบในการตรวจสอบเด็กและเยาวชนที่ได้จับกุมมา เช่น สำนวนการสอบสวนไม่ละเอียด ขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว ผู้เขียนเห็นว่า การตรวจสอบการจับ เป็นเพียงการตรวจสอบการทำงานของ เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจับกุม และใช้อำนาจควบคุมตัวผู้ต้องหาที่เป็นเด็กหรือ เยาวชน ว่าปฏิบัติหน้าที่ในขั้นตอนของการจับกุมถูกต้อง หรือเป็นการ

ละเมิดต่อสิทธิของเด็กหรือเยาวชน ตามที่กฎหมายกำหนดไว้หรือไม่ และยังมี มีรูปแบบที่เป็นทางการ มีผลกระทบต่อจิตใจของเด็กและเยาวชน ว่าเมื่อถูกจับกุมแล้วเด็กจะต้องถูกส่งตัวไปศาล เด็กจะรู้สึกกังวล และประหม่าเมื่ออยู่ต่อหน้าศาล ซึ่งถ้าไม่จำเป็นเด็กควรอยู่ห่างไกลศาลมากที่สุด อีกทั้งยังมีข้อกังขาว่าเป็นการคุ้มครองเด็กอย่างแท้จริงหรือไม่ เนื่องจากขั้นตอนก่อนถึงศาลที่จะต้องมีการควบคุมตัวเด็กโดยพนักงานสอบสวน ผู้ซึ่งมิได้มีความรู้ ความสามารถ หรือความเชี่ยวชาญ โดยเฉพาะเกี่ยวกับการดูแลเด็กหรือเยาวชน ซึ่งอาจส่งผลต่อการปฏิบัติต่อเด็ก ทำให้เด็กไม่ได้รับการคุ้มครองเท่าที่ควรจะเป็น อันจะทำให้ผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็ก และเยาวชน เมื่อถูกจับหรือถูกควบคุมตัว จะคิดว่าตนเป็นอาชญากร ก่อให้เกิดรอยบาดแผลขึ้นในจิตใจ ยากแก่การเยียวยารักษา จึงเห็นได้ว่าการตรวจสอบการจับตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 72 และ 73 ดังกล่าว หากได้มีการคุ้มครองสิทธิ อย่างแท้จริงไม่ ทั้งนี้เพราะเมื่อการจับไม่ชอบเจ้าหน้าที่ ดำรวจ ยังคงมีอำนาจในการสอบสวน² และยื่นฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลได้³ เด็ก หรือเยาวชน จึงไม่ได้รับประโยชน์สูงสุด (The best interest of the child) ตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่น และประเทศฝรั่งเศส ต่างก็เป็นประเทศที่ใช้หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ อำนาจของพนักงานอัยการ ในการสอบสวนฟ้องร้องเป็น อำนาจเดียวกัน เจ้าพนักงานตำรวจ เป็นเพียงเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ช่วยเหลืออัยการ จึงเป็นคนละกรณีกับของประเทศไทย ที่แม้จะใช้ระบบการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐก็ตาม อำนาจในการสอบสวนฟ้องร้องต่างแยกออกจากกัน เพื่อความเป็นภาวะวิสัย “objectivity” และอำนวยความสะดวกกับผู้ต้องหาที่เป็นเด็กและเยาวชน ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 จึงควรกำหนดให้พนักงานอัยการเข้ามามีบทบาท ในการตรวจสอบกลั่นกรอง และอนุมัติ การขอออกหมายจับของพนักงานสอบสวนในทุกประเภทของคดี สำหรับผู้ต้องหาที่เป็นเด็กและเยาวชน ก่อนที่จะมีการยื่นคำร้องขอออกหมายจับ ของพนักงานสอบสวนต่อศาล

² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1493/2550การตรวจค้นและการจับกุมของเจ้าพนักงานตำรวจจะชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ เป็นเรื่องที่จะต้องไปว่ากล่าวกันอีกส่วนหนึ่งต่างหาก และเป็นคนละขั้นตอนกับการสอบสวน ไม่มีผลกระทบไปถึงการสอบสวนของพนักงานสอบสวนและอำนาจในการฟ้องคดีของโจทก์ ทั้งหามีผลทำให้การแสวงหาพยานหลักฐานของเจ้าพนักงานตำรวจที่ชอบเป็นไม่ชอบด้วยกฎหมายไปด้วยไม่

³ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553, มาตรา 78

5.2 ข้อเสนอแนะ

การดำเนินคดีอาญาในประเทศไทย เป็นการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ เช่นเดียวกันกับการดำเนินคดีอาญาของประเทศ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่น และประเทศฝรั่งเศส การตรวจสอบ ค้นหาความจริงในการดำเนินคดีอาญาในชั้นเจ้าพนักงาน ต้องมีความเป็นภาวะวิสัย “objectivity” การตรวจสอบการขอออกหมายจับผู้ต้องหาที่เป็นเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 จึงควรกำหนดให้พนักงานอัยการ เข้ามามีบทบาทในการตรวจสอบ กลั่นกรอง และอนุมัติ การขอออกหมายจับของพนักงานสอบสวน ในทุกประเภทของคดี สำหรับ ผู้ต้องหาที่เป็นเด็กและเยาวชน ก่อนที่จะมีการยื่นคำร้องขอออกหมายจับ ของพนักงานสอบสวนต่อศาล

จึงควรแก้ไขกฎหมาย แก้ไข เพิ่มเติม บทบัญญัติ มาตรา 67 วรรคสอง หมวดที่ 6 เรื่อง “การสอบสวนคดีอาญา” แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 67 เป็นดังนี้

1. มาตรา 67 วรรคสอง “การพิจารณาตรวจสอบการขอออกหมายจับผู้ต้องหาที่เป็นเด็ก และเยาวชน ของพนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวน จะต้องยื่นคำร้อง และพยานหลักฐานต่างๆ ให้พนักงานอัยการ ตรวจสอบ กลั่นกรอง และอนุมัติ คำร้องขอออกหมายจับของพนักงานสอบสวน ก่อนที่พนักงานสอบสวนจะยื่นคำร้องขอออกหมายจับนั้นต่อศาล”